

Hishtadlus and Bitachon

(תהלים 46)

- ב** עֲזָרָה בְּ
מַחְסָה וְעֹז; מְחַסֵּה לָנוּ, אֱלֹהִים לָנוּ, מְחַסָּה וְעֹז; עֲזָרָה בְּ
מַחְסָה וְעֹז, מְחַסֵּה לָנוּ, אֱלֹהִים לָנוּ, מְחַסָּה וְעֹז.
- 2** God is our refuge and strength, a very present help in trouble.
- ג** עַל-כֵּן לֹא-נִירָא, בְּהִמְרֵי גִ
אֶרֶץ; וּבְמוֹט הַרִים, בְּלֵב יַמִּים.
- 3** Therefore will we not fear, though the earth do change, and though the mountains be moved into the heart of the seas;

מסילת ישרים - פרק כ"א

הבטחון, והוא שישליך יהבו על ה' לגמרי, כאשר ידע כי ודאי אי אפשר שיחסר לאדם מה שנקצב לו, וכמו שאז"ל במאמריהם (ביצה ט"ז): כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה וגו', וכן אמרו (יומא ל"ח): אין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו כמלא נימא, וכבר היה אדם יכול להיות יושב ובטל והגזירה (גזירת קיצבת מזונות שקצבו לו מראש השנה) היתה מתקיימת, אם לא שקדם הקנס לכל בני אדם, (בראשית ג): בזעת אפך תאכל לחם, אשר על כן חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון, והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אין להמלט ממנו.

על כן (הואיל וכך גזר המלך) אמרו (ספרי): יכול אפילו יושב ובטל (יראה סימן ברכה) תלמוד לומר: בכל משלה ידך אשר תעשה (שצריך אתה להשתדל ולעשות), אך לא שההשתדלות הוא המועיל, אלא שהשתדלות מוכרח, וכיון שהשתדל הרי יצא ידי חובתו, וכבר יש מקום לברכת שמים שתשרה עליו ואינו צריך לבלות ימיו בחריצות והשתדלות, הוא מה שכתב דוד המלך ע"ה (תהלים ט"ה): כי לא ממוצא וממערב ולא וגו', כי אלהים שופט וגו' ושלמה המלך ע"ה אמר (משלי כ"ג): "אל תיגע להעשיר מבינתך חדל". אלא הדרך האמיתי הוא דרכם של החסידים הראשונים עושים תורתן עיקר ומלאכתן תפלה, וזה נהנתקיים בידם, כי כיון שעשה אדם קצת מלאכה משם והלאה אין לו אלא לבטוח בקונו ולא להצטער על שום דבר עולמי, אז תשאר דעתו פנויה ולבו מוכן לחסידות האמיתי ולעבודה התמימה.

- R' Chanina Ben Dosa and the Lizard (Berachos 33a)
- Nachum Ish Gamzu and the chest for the Roman emperor (Ta'anis 21a)
- R' Akiva and the Donkey/Rooster/Lamp (Berachos 60a)
- Yosef HaTzaddik asking the butler to request that Pharaoh release him (Bereishis 40:14)

Rashi to Bereishis 40:23:

וישכחהו: לאחר מכן. מפני שתלה בו יוסף בטחונו לזכרו, הוזקק להיות אסור עוד שתי שנים, שנאמר (תהלים מ ה) אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים, ולא בטח על מצרים הקרוים (ישעיה ז ז) רהב:

- R'Dessler: Balance between Bitachon and Hishtadlus

י רַבִּים מְכַאוֹבִים, לְרִשָּׁע: וְהַבּוֹטֵחַ י
בִּיהוָה--חֶסֶד, יְסֹבְבֵנוּ.

10 Many are the sorrows of the wicked; but he that trusteth in the LORD, mercy compasseth him about.